

VERHAAL

DER

KRIJGSGEBEURTENISSEN IN HET LANDSCHAP *RAUW*, TER
WESTKUST VAN *SUMATRA*, GEDURENDE HET JAAR
1853, EN VAN DE HELDHAFTIGE VERDEDIGING
VAN HET FORT *AMERONGEN*.

DOOR

H. M. LANGE,

Majoor der Infanterie bij het O. I. leger.

Maar (Nederlanders, voelt uw adel!) 't was meer groot,
Toen Leydens burgerschaar ten prooi van hongersnood,
Besloot, niet om den dood voor 't Vaderland te lijden,
Maar voor dat Vaderland tot aan den dood te strijden.
Tot schimmen uitgeteerd, weêrstand elk op den wal,
Den honger, list, verraad, en Rome, en 't hee!al!
En liever 't eigen vleesch ten gorgel ingedreven,
Dan zich der Spaanschen wraak ten wissel buit gegeven.

J. F. HELMERS, *De Hollandsche Natie*;
tweede zang.

(Vervolg van N°. 3.)

Ten einde het aanleggen der vijandelijke verschaningen om het fort en kampement zooveel mogelijk te verhinderen, werd tot eenen uitval besloten. Twee pelotons, ieder vergezeld van 200 Bata's, en aangevoerd door den 1sten luitenant *Poland* en den 2^{den} luitenant *von Tschudy*, verlieten met dat oogmerk 's middags om twaalf uren, terwijl de Padries zich met het gebed bezig hielden, zoo ongemerkt mogelijk het kampement. De luitenant *von Tschudy* trok met zijn onderhoorig peloton en de daarbij gevoegde Bata's, langs den voet van de hoogte waarop het fort gelegen was, om den vijand in den rug te vallen, terwijl de luitenant *Poland* met zijn peloton en zijne hulptroepen, de vijandelijke benting bekroop. Nadat deze troepen op eenigen afstand van het fort verwijderd waren, opende de luitenant *Logeman* op de vijandelijke benting uit het fort met den drieponder het vuur, om de aandacht tot zich, en van de uitgerukte troepen zooveel mogelijk af te trekken.

Toen de luitenant *Poland* de vijandelijke benting tot op vijftig passen genaderd was, viel hij met den stormpas en onder een luid *hoezee!* op dezelve aan, met dat gevolg dat de vijand, die zich ook in den rug bedreigd zag, in allerijl de vlugt nam, en de Padries, welke niet in tijds konden wegkomen, werden nedergestooten, zoodat meer dan vijftig derzelve op de plaats bleven liggen. De Bata's vervolgden den vijand tot bij *Padementingi*, en bragten hem nog eenig verlies toe, doch toen zij in de nabijheid van die kampong gekomen waren, kwamen de Padries met overmagt opzetten, dreven de Bata's tot het kampement der onzen terug, en namen hunne vorige stelling weder in. Bij dit gevecht werden de 1ste luitenant *Poland*, drie Europeanen en twee Java-

vanen van de barissan, benevens een tiental Bata's gewond, terwijl één Europeaan in 's vijands handen viel en afgemaakt werd. 40 Geweren, 50 sabels, benevens een aantal lansen en verscheidene kleedingstukken vielen den onzen in handen. Nadat de troepen welke den uitval met zulk een gunstig gevolg hadden ten uitvoer gebragt, weder waren binnengerukt, werden fort en kampement sterk beschoten, hetgeen tot den avond voortduurde.

Den 24sten October ontwaarde de bezetting met het aanbreken van den dag, dat de vijand ook zuidwaarts van het fort verscheidene bentings had opgeworpen. Dien ten gevolge kreeg de luitenant *Bischoff* last 's morgens om acht uur eenen uitval te doen met een peloton van onze troepen, benevens 400 man van *Mandehiling*. Ook aan dezen officier gelukte het de vijandelijke verschaning ongemerkt tot op geringen afstand te naderen, en door eenen zoo onverwachten als stouten aanval, den vijand met verlies van verscheidene manschappen, die meerendeels met de blanke wapens werden afgemaakt, uit dezelve te verdrijven. Eene menigte wapenen, benevens eenig kruid en lood, en vele kleedingstukken, werden ook bij die gelegenheid buit gemaakt.

Dien dag kwam 's middags om twaalf ure een zendeling, namens den Dato van *Tantarom* mededeelen, dat dit kampongs-hoofd aan het Gouvernement getrouw bleef, doch door de omstandigheden gedwongen werd bij den vijand te blijven, en met dezen in schijn gemeenzame zaak te maken, dat hij echter zoude trachten de bezetting van rijst en padi (rijst in den bolster) te voorzien. De Dato van *Tantarom* (*Kalie-Bagindo*) liet door dezen zendeling voorts nog weten, dat de bezetting van *Loender* zich steeds staande hield, dat hij dien post zoo veel mogelijk van rijst voorzag, en 's nachts de waterleiding hersteld had, welke de vijand vernield had, om de bezetting van de redoute te *Loender* van water te berooven.

Het was omstreeks half twee ure 's middags, toen de vijand zijne verschaningen ten noorden van het fort *Amerongen*, in allerijl verliet en zich naar de kampong *Padementingi* begaf; van het oogenblik dat de vijand zich tot dat einde bloot gaf, werd gebruik gemaakt om hem uit het fort met den drieponder te beschieten. 's Namiddags ten half vijf ure meldde de Dato van *Tantarom* zich in persoon aan en bragt eenige rijst en padi mede, met de belofte van meer te zullen bezorgen, zoodra de gelegenheid zulks zoude toelaten; aan hem werden brieven ter bezorging naar *Loender* en *Limoen-Manies* toevertrouwd. In den nacht van den 24sten op den 25sten October werd door den vijand geen schot gedaan.

In den vroegen morgen van den daaropvolgenden dag, bragt de Dato van *Tantarom* het bericht dat *Toeankoe Tamboesy* zich met zijn volk te *Loebo-Layang* bevond, terwijl de bevolking

van Alahan-Pandjang en Loebo-Sikapping zich te Padementingi ophield. 's Namiddags om twee ure hoorde men in de rigting van Limoen-Manies eenige geweerschoten vallen, hetgeen deed vooronderstellen dat eenige manschappen van Mandehiling konden in aantogt zijn; dien ten gevolge werd een hoofd met 50 Bata's den bedoelden weg uitgezonden, om hen te gemoet te gaan en den doortogt gemakkelijk te maken. Om vier ure in den namiddag kwam werkelijk een troep van 400 Bata's opdagen, welke onmiddellijk in het kampement werd binnengelaten. Met diezelfde gelegenheid werden eenige brieven ontvangen, waaronder één van den Toeankoe *Bagindo-Kalie* van Natal, aan den luitenant *Poland* gerigt, waarbij genoemd hoofd verzocht, zijnen bloedverwant Dato *Bagindo-Alam* van Padementingi niet te streng te beoordeelen, omdat zijne verkeerde handelingen ten aanzien van het Gouvernement, meer aan zijne jeugd en zwakheid, dan aan kwalijkgezindheid moesten worden toegeschreven, daarom toegevendheid voor hem inroepende. Tegen het vallen van den avond kwam de Dato van Tantarom weder eenige rijst en Padi bezorgen, en deed de belofte van 's anderen daags ter waarde van een tåhil goud te zullen zenden. Ook in den nacht van den 25sten op den 26sten October bleef alles stil en rustig.

Den 26sten werd de door den Dato van Tantarom toegezegde rijst en olie werkelijk bezorgd, en ontving men door hem de mededeeling dat de Maduresche korporaal *Sader*, van de bezetting te Loender, door de bevolking van Kwamen gevangen genomen, en naar Toeankoe *Tamboesy* te Loebo-Layang gezonden was, alwaar hij door den *Jang-di-Pertoean* eigenhandig was onthoofd geworden. De brief welken de luitenant *Poland* den vorigen dag van den Toeankoe van Natal ontvangen had, werd dien dag met *Radja-Inda*, die denzelven van Natal had medegebragt, naar Padementingi gezonden, om aan Dato *Bagindo-Alam* ter lezing overhandigd te worden, wordende de genoemde overbrenger, tot teeken van zijn vreedzaam oogmerk, van eene witte vlag voorzien. *Radja-Inda* werd bij zijne aankomst te Padementingi niet te min zeer onheusch ontvangen; hij keerde 's anderen daags 's morgens om drie ure terug met twee lanssteken, welke wonden hem, volgens zijn zeggen, door Dato *Bagindo-Alam* eigenhandig waren toegebragt.

Vermits het te voorzien was, dat gebrek aan levensmiddelen onze troepen weldra in groote ongelegenheid zoude brengen, zoo werd door bemiddeling van den Dato van Tantarom, aan den vijand het voorstel gedaan, om eenige gevangenen, welke de onzen bij verschillende gelegenheden gemaakt hadden, en die van geen nut waren, terwijl zij het hunne toebragen om den voorraad te verminderen, voor levensmiddelen uit te leveren, wordende ieder der gevangenen, ten getale van

zeven, naar mate van zijnen rang en belangrijkheid, op eene bepaalde waarde geschat. Dien ten gevolge had de uitlevering van den eersten gevangene, degen die het minst werd op prijs gesteld, voor eene hoeveelheid rijst en padi, welke namens den Dato van Tantarom bezorgd werd, op den 27sten October plaats. Dienzelfden dag zond de regent van Mandehiling 60 man van zijne hulptroepen naar Limoen-Manies, om rijst en andere benoodigdheden, welke aldaar voorhanden waren, af te halen. Om elf uur 's avonds werd een detachement onzer troepen van 60 man in die rigting uitgezonden, op het berigt dat de Rauwenaren het voornemen hadden Limoen-Manies aan te vallen.

Op den 28sten October bezorgde de Dato van Tantarom andermaal eene hoeveelheid rijst, om een der gevangene vijandelijke hoofden, den Toeankoe *Hadji*, namelijk, van de kampong Hatar, daarvoor uit te leveren. De rijst, welke als losprijs geleverd werd, werd daarvoor echter niet voldoende geoordeeld, ten gevolge waarvan eene grootere hoeveelheid, benevens vier karbouwen (buffels) werden toegezegt. Het genoemde hoofd bleef in afwachting van de bezorging daarvan, gevangen.

De door den Dato van Tantarom toegezegde levensmiddelen, werden den volgenden dag echter niet geleverd, zoo men vernam, doordien gemeld hoofd, ter zake van zijne gemeenschap met onze troepen, bij den vijand in verdenking was geraakt, hetgeen hem verplichtte omzigtiger te handelen. Dien dag werden 's namiddags om drie ure, in de rigting van Padementingi eene groote menigte geweerschoten gehoord, welke nagenoeg gelijktijdig schenen losgebrand te worden, vermoedelijk om den Toeankoe *Tamboesy*, die volgens de berigten, met eene zeer aanzienlijke magt ter genoemde plaats was aangekomen, te verwelkomen.

Den 30sten October hield het volk van Mandehiling zich gedurende den voormiddag bezig met eenige padi, welke in de kleine kampong Kabah-Kitjil, een vierde uurs van het kampement gelegen, ontdekt was, van daar te halen. Nadat zij ongeveer drie uren ongestoord aan dien arbeid besteed hadden, werden zij door den vijand overvallen; een peloton geregelde troepen, met een officier aan het hoofd, benevens de regent *Radja-Gedobang*, met de overgeblevene Bata's, werden afgezonden om hen te ontzetten en hunnen aftogt te dekken; desniettemin verloren vier Bata's bij die gelegenheid het leven en vijf derzelven werden zwaar gewond.

Den 31sten October viel niets bijzonders voor; men kreeg dien dag het berigt dat 150 Bata's, van rijst voorzien, in aantogt waren, en zich in het gebergte verborgen hielden, ten einde eene gunstige gelegenheid af te wachten om binnen het kampement te rukken. Om die reden werd 's anderen daags

morgens vroegtijdig een detachement van 25 soldaten, benevens 200 Bata's uitgezonden om hen te ontmoet te gaan; dit detachement vond echter niemand op de aangeduide plaats, doordien de voormelde 150 Bata's door den vijand waren genoodzaakt geworden terug te keeren, en ook het gezegd detachement werd op den terugtocht naar het kampement, door den vijand achtervolgd en beschoten, doch zonder eenig verlies te lijden.

Dien dag werd een aanvang gemaakt met de daarstelling van eene tweede stevige pagger (heg) om het kampement, tot deszelfs versterking.

Den 2den en 5den November hield de vijand zich zeer rustig, ten gevolge waarvan de Bata's het op laatstgemelden dag waagden, zich in de rivier met de vischvangst te gaan bezig houden, waarin zij niet gestoord werden.

Met het aanbreken van den dag van den 4den November, ontdekte men dat de vijand ten westen van het fort, naar de zijde van het gebergte, druk bezig was met het opwerpen van verschansingen, ten einde de gemeenschap der onzen met Mandehiling geheel af te snijden. De majoor *Eilers* liet hen tot 's middags één uur stil begaan, en zond toen den luitenant *von Tschudy* met een peloton onzer troepen, benevens een detachement Bata's derwaarts. Het gelukte genoemden officier den vijand uit zijne sterkte te verdrijven, en zich van dezelve meester te maken; zij werd dadelijk verwoest en eene nabijgelegene kampong in de asch gelegd, waarop de onzen naar het kampement terugkeerden. Bij dit gevecht was van onze zijde één Bata gesneuveld, wordende later het bericht ontvangen, dat de vijand bij die gelegenheid zes man verloren had.

Den 5den en 6den November bleef de vijand rustig; omstreeks dien tijd werd het bericht ontvangen, dat eenige troepen van Natal in aantocht waren en dat ook een handmortier met toebehooren, van genoemde plaats naar het fort Amerongen zoude worden afgezonden.

In den nacht van den 6den op den 7den November kwam een 60tal Bata's binnen het kampement aan, en bragt het bericht dat bij Limoen-Manies een gevecht was geleverd, waarbij de Rauwenaren door de Bata's waren verslagen geworden. Dien dag (7 November) ontwaarde men dat de vijand noordwestelijk van het fort, achter Bondjol-Rauw, zich met het opwerpen van eene benting bezig hield, welken arbeid hij den daaropvolgenden dag met kracht voortzette. De majoor *Eilers* zond daarom den 9den November, 's morgens om vier ure, een peloton geregelde troepen, benevens een detachement Bata's uit, onder bevel van den luitenant *Popje*, met last om de gemelde benting zoo mogelijk te overrompelen en voorts te vernielen. Ofschoon deze aanval met het meeste beleid en met de grootste onversaagdheid en inspanning werd ten uitvoer gebracht, mogt het den luitenant *Popje* niet gelukken de opdracht

van den majoor *Eilers* te volbrengen. De verschansingen waren reeds te ver voltooid en werden met groote hardnekkigheid verdedigd, zoodat hij genoodzaakt werd terug te deinzen, nadat een geweerkogel hem in de borst zeer gevaarlijk getroffen had, en één Amboinesche fuselier, benevens één Bata gesneuveld waren. De onzen werden bij den terugtocht tot op een gewerschot van het kampement vervolgd, waarop een zware stortregen inviel en de vijand naar zijne stellingen terugkeerde.

Den 11 November werd door de bezetting van het fort en kampement Amerongen het treffend en smartelijk bericht ontvangen, dat de post te Loender verloren was, en de bezetting voor het grootste gedeelte vermoedelijk was om het leven gebragt. De Amboinesche fuselier *Issa* van die bezetting, die, benevens drie Bata's, 's morgens om twee ure met deze treurige tijding was aangekomen, deed van de gebeurtenissen te Loender het volgend verslag:

De redoute te Loender was van het oogenblik af dat de gemeenschap met het fort Amerongen was gestremd geweest; herhaaldelijk zeer ernstig aangevallen geworden; de bezetting had zich echter met de grootste manmoedigheid verdedigd, tot dat gebrek aan krijgsvoorraad het niet langer mogelijk maakte. Deze omstandigheid bragt de kommandant der bezetting, de korporaal *W. Fievelje*, die sedert eenigen tijd als onder-officier dienst deed, tot het besluit, om de redoute den 4den November, 's avonds om zeven ure, met achterlating van den tweeponder en de lilla's, ongemerkt te verlaten, en in de duisternis te trachten, met de bezetting naar het fort Amerongen terug te trekken. 's Anderen daags, 's morgens om tien ure, werd het detachement echter ontdekt en onmiddellijk aangevallen; door gebrek aan kruid en lood kon aan dezen aanval van eene groote overmagt niet lang weêrstand geboden worden, en de genoemde korporaal verloor bij dit gevecht weldra het leven. Hierop namen de overige manschappen de vlugt, en verspreidden zich in het gebergte, om redding te zoeken, en op die wijze was het den fuselier *Issa* gelukt het fort Amerongen in den vroegen morgen van den 11den November te bereiken, in de rigting welke hij te nemen had, geleid wordende door het gebulder van het kanon van genoemd fort.

De vijand ging steeds voort met de onzen hoe langer hoe meer in te sluiten, en alle toegangen zoo veel mogelijk te bezetten. Zoo ontwaarde men in den vroegen morgen van den 12den November weder ongeveer 600 Padries, welke bezig waren om met dat oogmerk, ten westen van het fort, verschansingen op te werpen. Om zulks tegen te gaan, zond de majoor *Eilers* op den middag een peloton geregelde troepen, onder den luitenant-adjudant *Moltzer*, benevens een detachement Bata's derwaarts, aan welke troepen het gelukte den vijand te verdrijven en de aangelegde werken te vernielen.

(Vervolg hierna.)